

Evaluering:

GRUNDLOVSFESTEN 2026

Kvalitativ evaluering af grundlovsfesternes organisering og værdiskabelse på landets skoler

September 2026

Indhold

1 **Indledning**
- Om evalueringen
- Om at undersøge demokratisk selvtillid blandt børn
- Hovedkonklusioner og anbefalinger

2 **Grundlovsfestens mange former**

3 **Elevernes bidrag**

4 **Elevernes udbytte**

5 **Demokrati på skoleskemaet**

6 **Rammer og betingelser for Grundlovsfesten**

1

Indledning

Om evalueringen

Om evalueringen

GRUNDLOVSFESTEN er sat i verden for at øge fokus og kendskab til vores demokrati ved at udbrede en ny – eller puste liv i en gammel – tradition for at holde en fest med børnene i centrum i forbindelse med grundlovsdag.

Analyse & Tal har været evaluator på projektet siden 2024, og vi bygger hvert år videre på de eksisterende erfaringer med nye perspektiver og undersøgelsesspørgsmål. I 2026 har vi haft særligt fokus på:

- Elevernes bidrag til festen – særligt i form af medbestemmelse, ansvar og aktiviteter
- Elevernes udbytte – herunder hvorvidt, hvordan og i hvilket omfang man kan tale om styrket demokratisk selvtillid
- Grundlovsfesten som undervisningsforløb – hvordan lærerne får det integreret i skoleskemaet, herunder arbejdet med demokrati.

Datagrundlag

Rapporten er baseret på fem lærerinterviews, interviews med elevrådet på Vallensbæk Skole, en struktureret spørgeøvelse med 16 elevrådselever på Randersgade Skole samt noter fra skolebesøg på Rude Skov Skole, Lindehøjskolen og Egedal Skole i forbindelse med deres fejringer.

Rapporten er en kondensering af pointer og perspektiver fra dette materiale.

Skole og deltagere	Empiriindsamling
Flauenskjold Skole (Dorthe)	Interview med lærer
Maribo Skole (Rikke)	Interview med lærer
Tallerupskolen (Christine)	Interview med lærer
Kroggårdsskolen (Kristian)	Interview med lærer
Sortebakkeskolen (Gitte)	Interview med leder
Vallensbæk Skole	Interview med elevrådet
Randersgade Skole	Spørgeøvelse med elevrådet
Rude Skov Skole	Besøg og observationer
Lindehøjskolen	Besøg og observationer

Om at undersøge demokratisk selvtillid blandt børn

Erfaringen fra de foregående år med elevinterviews er, at det er vanskeligt at få eleverne til at åbne op og dele deres tanker og oplevelser. Det skyldes flere ting. Det kan være svært at skabe en tilstrækkeligt tryg situation – både i relationen til os som fremmede evaluatorer og internt i klassen eller elevrådet – til, at eleverne tør sige deres tanker højt. Dernæst er det vanskeligt at sætte ord på, hvad oplevelserne har betydet for dem – ikke mindst i termer, der kan knyttes til øget demokratisk selvtillid. Og for nogle er oplevelserne måske druknet i andre oplevelser eller hygge med deres klassekammerater, og derfor har de svært ved at huske hvad der præcis foregik – det gælder især dem, der ikke har været meget involveret i forløbet og festen.

For at håndtere dette har vi for det første brudt begrebet *demokratisk selvtillid* ned til nogle mere lavpraktiske og relaterbare oplevelser og erfaringer, såsom at melde sig til en opgave eller at deltage i diskussion om aktiviteter på dagen. Dette er beskrevet nærmere i et dokument for sig, der er vedhæftet som bilag til rapporten.

Dernæst har vi testet en ny metode til at indsamle elevernes oplevelser – en slags hybrid mellem et spørgeskema, et gruppeinterview og en leg til at øve diskussion i en gruppe. Helt konkret læste vi et spørgeskema op for et elevråd, der ved hvert spørgsmål skulle stille sig i den ene eller anden side, alt efter om de var enige eller uenige i de enkelte udsagn. Efter hver "besvarelse" spurgte vi ind til elevernes begrundelse for at svare, som de gjorde. Det gav således kvantitative besvarelser suppleret med kvalitative forklaringer.

Metoden virkede godt med elevrådet på Randersgade Skole, og vi foreslår, at vi udbygger den og anvender den mere bredt i 2027.

Konklusioner og anbefalinger

Her præsenteres de centrale indsigter fra analysen. De går på tværs af analysekapitlerne, som følger. I flere tilfælde er konklusionerne fulgt op af anbefalinger, som GRUNDLOVSFESTEN kan tage med i overvejelser om videreudvikling af konceptet.

#1 Bevar de frie rammer, men tilbyd tydelige modeller

Grundlovsfesten er et tilpas fleksibelt koncept til at det kan fungere i forskellige rammer og med forskellige ambitionsniveauer. Det gør det let for skoler at tage i brug, også selvom de ikke har mulighed for at sætte mange ressourcer af til det. Samtidig er der nogle grundelementer, der går igen i flere af de skoler, hvor faglig forståelse og elevengagement fremstår særligt tydelig. Det gælder

- Forudgående (fagligt) forløb, der kobler fejringen til Grundloven og demokrati
- noget rabalder på selve dagen, så dagen skiller sig tydeligt ud fra resten af året, fx med en synlig markering
- høj grad af involvering af elever, da oplevelserne og erfaringerne brænder sig bedre fast, når de selv har skullet tage aktiv del i at gøre dagen til en succes.

Selvom de frie rammer tilgodeser skolernes forskellige forudsætninger for at afholde fejringen, så kan tydelige anbefalinger og GRUNDLOVSFESTENS tilgængelige materiale være med til at styrke udbyttet på skolerne.

Derudover kan GRUNDLOVSFESTEN overveje at tilbyde eksempler på små, mellemstore og store formater, for at gøre det endnu lettere for lærerne at give sig i kast med konceptet.

#2 Festen er ikke bare indpakning, men også et mål i sig selv

Det festlige element er ikke kun en ramme omkring det faglige indhold. Det er også med til at skabe engagement og en oplevelse, eleverne husker. Derudover understøtter festlighederne det fællesskab, der er forudsætningen for et demokrati, og de giver anledning til at lærere, forældre og elever kan mødes i nogle anderledes og hyggelige rammer. Derfor behøver alle aktiviteter på dagen ikke have et eksplicit fagligt indhold.

#3 Giv eleverne reelt, men afgrænset ansvar

Elevernes engagement og oplevede udbytte er størst, når de har ansvar for beslutninger, aktiviteter eller formidling og ikke kun deltager som publikum. Dog er det vigtigt, at ansvaret er tydeligt afgrænset og rammesat af de voksne, så opgaven er overskuelig og tilpasset elevernes forudsætninger. Tydelige rammer gør det desuden lettere at give eleverne indflydelse på beslutninger, som faktisk kan føres ud i livet.

#4 Bevar fokus på elevinddragelse som en mulighed for at øve demokratisk deltagelse

Gennem arbejdet med elevinddragelse giver Grundlovsfesten eleverne mulighed for at få konkrete erfaringer med at tage del i et fællesskab, hvor deres bidrag og stemme har betydning. Når eleverne får mulighed for at komme med ideer, træffe beslutninger, tage ordet og stå med et konkret ansvar, øver de sig i handlinger, der er centrale for at kunne deltage i demokratiske fællesskaber. Materialet peger desuden på, at sådanne erfaringer synes at styrke elevernes mod og oplevelse af, at de har noget at bidrage med. Samtidig får eleverne ikke nødvendigvis selv øje på, hvornår de har medbestemmelse og indflydelse.

#5 Tydeliggør koblingen mellem elevinddragelse og demokrati gennem fælles refleksion

Det kan være svært for eleverne selv at se koblingen mellem deres deltagelse og det demokratiske udbytte. Det fremgår både af lærernes vurderinger og i elevernes egne fortællinger. Derfor er det en klar anbefaling, at der før eller efter festen sættes ord på, hvordan elevernes valg, ansvar, samarbejde og eventuelle uenigheder er en del af deres demokratiske dannelse og kan ses i lyset af det, som Grundloven er til for.

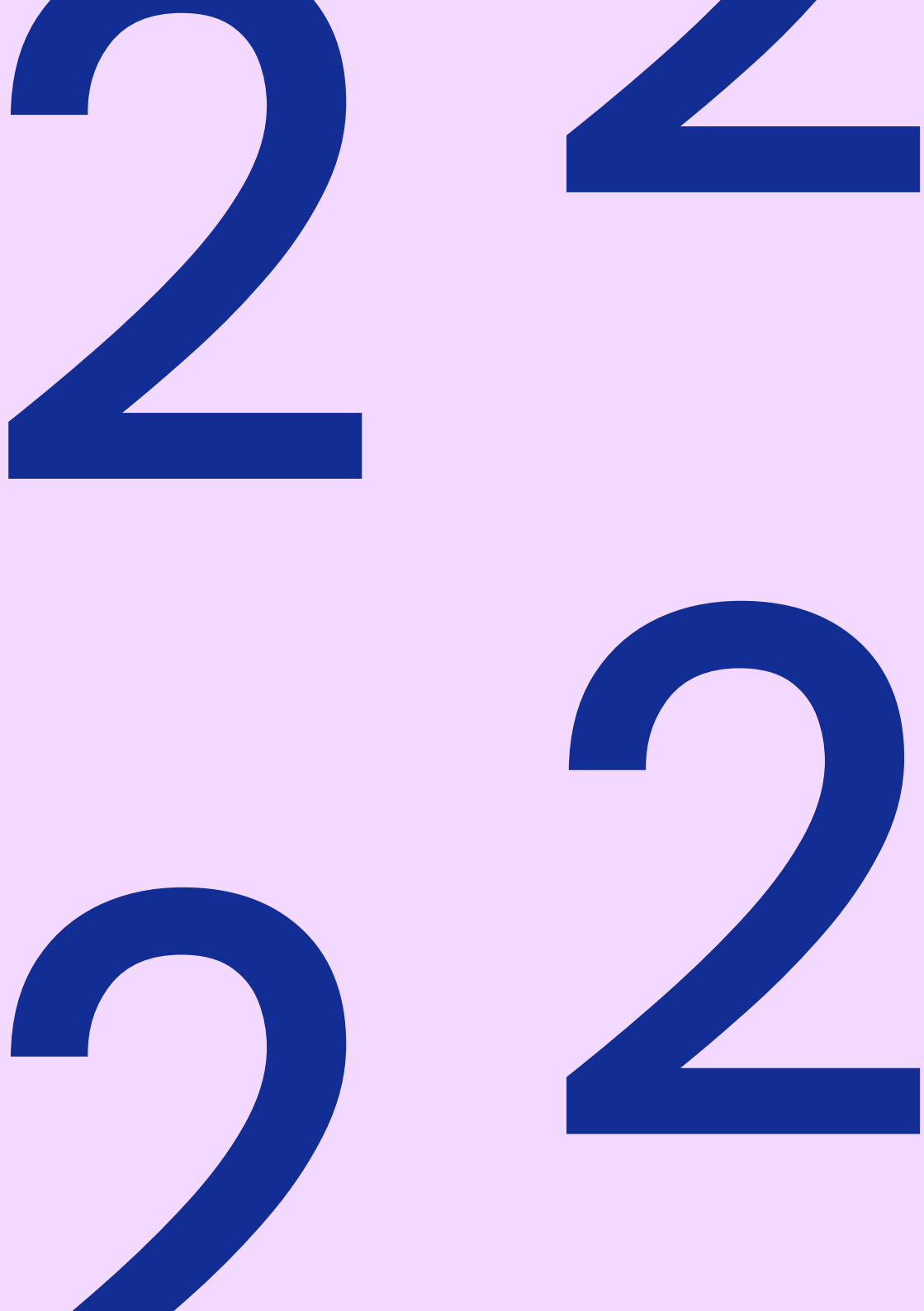
#6 Udnyt de eksisterende strukturer på skolen, men hav øje for fordelen i at køre det faglige forløb i klasserne

Det styrker oplevelesen af tradition, hvis forløbet er knyttet til eksisterende traditioner og elevgrupper. Det kan være gennem elevrådet, et rettighedsråd (eller lignende) eller et bestemt klassetrin eller ved at placere festen som en fast markering af skoleårets afslutning. På den måde kan Grundlovsfesten blive en fast del af skolens årshjul, hvor materialer og drejebøger gemmes og videreføres uanset eventuel udskiftning i tovholderen.

Planlægning og organisering behøver dog placeres samme sted som der hvor de faglige forløb ligger. Evalueringerne har gennem årene indikeret, at elevrådet kan være en oplagt gruppe til at stå for nogle opgaver omkring fejringen, men ikke som et oplagt sted for den faglige del. Elevrådet kan fx koordinere og drive festen, mens arbejde med Grundloven og elevproduktioner med fordel kan foregå i klasserne i forbindelse med forskellige fag.

#7 Demokrati er i forvejen en del af skolen - Grundlovsfesten gør det synligt

Demokrati skal ikke presses ind som et nyt selvstædigt fag. Det findes allerede i historie, samfundsfag, elevrådsarbejde, klasseledelse, dialog, medbestemmelse og fælles beslutninger. Grundlovsfesten styrke er blandt andet, at den kan være med til at synliggøre det arbejde, sætte det i perspektiv til resten af samfundet og markere det med en stor fest.

Grundlovsfestens mange former

Fra politikertaler til æggestafet

Der er stor forskel på grundlovsfesternes størrelse, indhold og organisering. Nogle – typisk førstegangsarrangører – nøjes med en fælles snak om grundloven, måske en fællessang og en is. Andre steder involveres hele lokalsamfundet om en stor fejring med masser af aktiviteter.

På Sortebakkeskolen har der været tradition for at afholde grundlovsfest i omkring 25 år, og ifølge skolelederen deltager mellem 1.200 og 1.500 elever, familier og andre gæster. Festen er organiseret som en markedsplads, hvor klasserne står for boder, mens elever, kor og eksterne aktører optræder på en scene. I 2026 omfattede programmet blandt andet en tale fra et ungt byrådsmedlem, kor, sæbebobleshow, discgolf og hestevognskørsel.

På Flauenskjold Skole stod klasserne også for hver deres bod eller aktivitet. Her var der blandt andet popcornbod, æggestafet, bowling og en levende tyveknægt. Førskolegruppen fra den lokale børnehave var inviteret med, så festen også blev en ramme for at byde kommende elever velkommen. På Rude Skov Skole stod 4. klasse for et scenebaseret program med sange, dans og en elevholdt grundlovstale. De forskellige formater kan noget forskelligt. En stor fælles samling kan nå hele skolen, skabe synlighed og bidrage til en fælles tradition, men giver til gengæld mindre plads til samtaler, hvor eleverne selv formulerer holdninger. Tovholderen fra Tallerupskolen fortæller, at dette års fest adskilte sig fra skolens første år, hvor klasserne kom ind på biblioteket én ad gangen og talte mere indgående om blandt andet ytringsfrihed. Det gav mere faglig dialog, men krævede samtidig mere arbejde. Forskellige formater giver forskellige muligheder og afvejninger.

Frie rammer gør det muligt at tilpasse festen til den enkelte skole

Fejringernes form og udtryk spænder således bredt, og flere peger netop på de frie rammer for organisering som en styrke ved konceptet. Det gør det muligt for skolerne at finde en model, der passer til deres lokale og eksisterende traditioner. Nogle skoler har desuden valgt at gøre forløbet og festen til en del af elevrådsarbejdet, imens andre skoler kører grundlovsforløb på klasseniveau.

Flere skoler har desuden koblet festen til aktiviteter, der allerede har en plads i skolens årshjul. På Maribo Skole kunne festen eksempelvis fungere som skoleårets afslutning og som et arrangement, hvor familierne alligevel skulle inviteres. På den måde kan de frie rammer også gøre det muligt at integrere festen i skolens eksisterende aktiviteter frem for at etablere den som et helt nyt arrangement.

De frie rammer betyder imidlertid ikke, at skolerne står uden noget at tage afsæt i. Flere lærere fortæller, at de har sat pris på inspiration og konkret materiale fra GRUNDLOVSFESTENS hjemmeside. Det gør det lettere at lave et forløb, men uden at forhindre skolerne i at tilrettelægge et forløb, der passer til deres lokale rammer og behov.

Det, der er fælles: Markering, fagligt indhold og fest

På trods af, at grundlovsfesterne kan afholdes på mange forskellige måder, så peger interviewmaterialet samt tidligere års evalueringer på, at de typisk kombinerer tre elementer:

- En **fælles markering** for hele skolen – typisk en velkomst, en grundlovstale, fællessang og elevoptrædener
- Et **fagligt og formidlende indhold** om Grundloven og demokrati forud for fejringen og indeholdt i taler, oplæg, quizzer og elevoptrædener
- Festlige og **sociale aktiviteter** i form af mad, kage, musik og lege

Derudover er skolerne gode til at pynte op eller hejse Dannebrog for at markere, at det er en særlig dag og ikke en almindelig temadag.

Erfaringerne peger dermed på, at mulighederne for fleksibilitet er en styrke i konceptet, så skolerne kan tilrettelægge en fejring, der passer til deres egne forudsætninger. Men de peger også på, at nogle aktiviteter og greb fungerer godt og kan bidrage til, at Grundlovsfesten får et relativt genkendeligt format, hvilket både kan hjælpe nye arrangører og tydeliggøre oplevelsen af tradition.

FÆLLESTRÆK PÅ TVÆRS AF FEJRINGERNE

- Grundlovstaler holdt af enten elever, politikere eller andre relevante aktører
- Fællessang, danske sange, musik, dans og elevoptrædener
- Film, teater, quizzer og arbejde med Grundloven og demokratiske rettigheder
- Mad, kage, is, pølser eller sodavand som et festligt samlingspunkt
- Flag, plakater, pynt og materiale fra GRUNDLOVSFESTEN
- Boder, lege og aktiviteter planlagt af klasser, elevråd eller særlige elevgrupper

Det er vigtigt, at det er en fest

Interviewene med lærerne viser, at det er en styrke for konceptet, at det er en grundlovsfest med tryk på *fest*. Det festlige element har en funktion i sig selv. Mad, musik, lege, optrædener og aktiviteter er med til at markere Grundlovsdag som noget andet end en almindelig skoledag. På Vallensbæk Skole var eleverne eksempelvis optagede af, at aktiviteterne først og fremmest skulle være sjove og appellere til de andre elever. En elev vurderede, at det netop var lettere at få de andre med, når aktiviteten var "lidt anderledes" og ikke nødvendigvis handlede direkte om Grundloven. Det peger på, at ikke alle dele af Grundlovsfesten behøver at have et eksplicit fagligt indhold. De festlige aktiviteter kan være det, der får eleverne til at deltage og giver den demokratiske markering en ramme, de har lyst til at være en del af.

Samtidig kan festen skabe en fælles oplevelse, som eleverne kan huske og referere tilbage til. På Sortebakkeskolen fortæller Gitte, at Grundlovsfesten er en dag, eleverne glæder sig til, blandt andet fordi familierne deltager, eleverne optræder, og hele skolen gør noget sammen. Hun kobler netop dette fællesskab til demokratiet:

"Kan man ikke indgå i et fællesskab og bidrage ind i det, så er demokrati også utænkeligt."

Det giver festen en betydning, der rækker ud over elevernes konkrete viden om Grundloven. En tilbagevendende fejring kan være med til at skabe fælles erfaringer og traditioner på skolen, hvor eleverne både oplever at høre til og får mulighed for selv at bidrage.

Det ligger i forlængelse af evalueringen fra 2025, hvor oplevelsen af fællesskab blev fremhævet som en mulig byggesten i demokratisk selvtillid, fordi tillid, empati og motivation til at engagere sig udvikles gennem erfaringer med at være en del af et fællesskab. Evalueringen pegede samtidig på, at en tilbagevendende Grundlovsfest kan blive et fælles punkt i skoleåret, som elever og ansatte ser frem til og refererer tilbage til.

3 3

Elevernes bidrag

3 3

Elevbidrag spænder fra deltagelse til reelt planlægningsansvar

Elevernes bidrag spænder fra, at de primært deltager publikum, til at de producerer indhold og få ansvar for planlægning og afvikling. På de fleste skoler findes flere niveauer samtidig, hvor en mindre gruppe bærer det største ansvar, mens en bredere elevgruppe bidrager gennem optræden, boder, pynt eller andre afgrænsede opgaver. Overordnet kan man tale omfire niveauer af bidrag:

- **Deltagelse**: Eleverne synger, danser, ser optrædener, deltager i quizzer og besøger boder.
- **Praktisk medvirken**: Eleverne laver pynt og plakater, køber ind, deler mad ud, passer boder og hjælper med at holde orden.
- **Planlægning og beslutninger**: Elevråd, udvalg eller bestemte klasser beslutter, hvordan midlerne skal bruges, og hvordan festen skal gennemføres.
- **Indhold og afvikling**: Eleverne skriver og holder taler, laver teater, dans og quizzer og arrangerer lege og aktiviteter for de andre elever.

De fire former for elevbidrag indebærer forskellige grader og typer af ansvar.

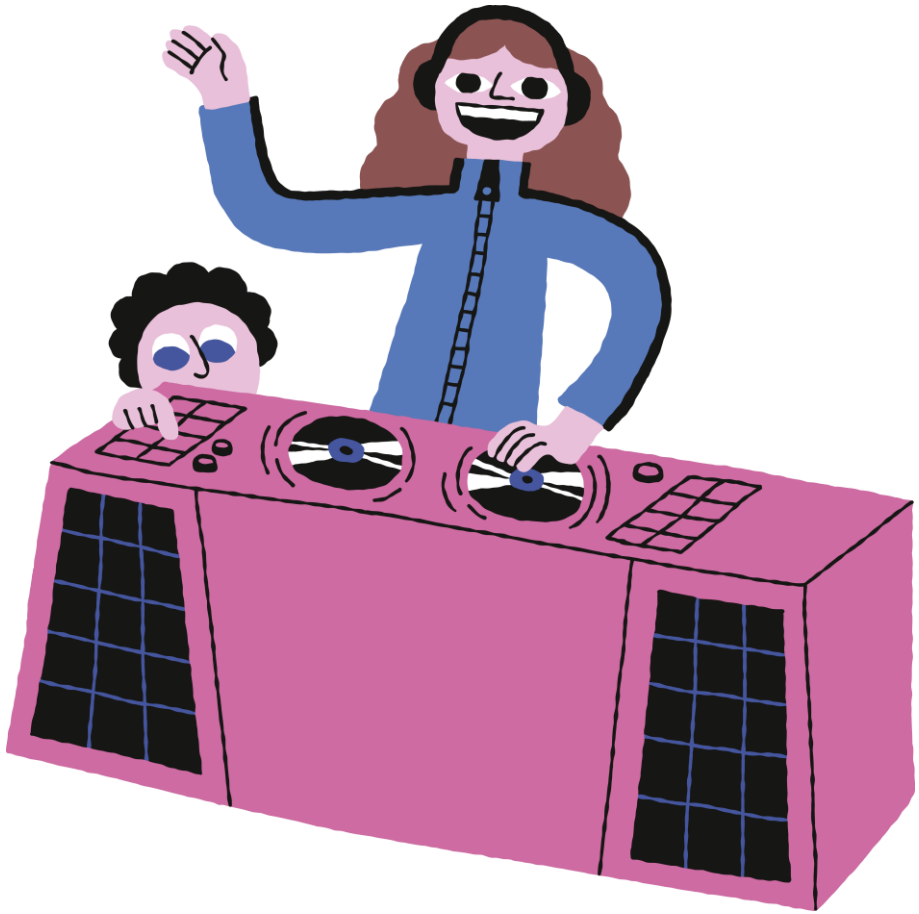
På Tallerupskolen overtog elevrådet i 2026 ansvaret fra skolebiblioteket, der tidligere havde stået for grundlovsfejringen. Et mindre udvalg fra elevrådet besluttede, hvordan midlerne skulle bruges, hvilke indslag der skulle være, og hvordan den fælles samling skulle afvikles. Eleverne kontaktede deltagere, skrev og holdt tale, pyntede op, præsenterede indslagene og styrede rækkefølgen. På den måde påtog eleverne sig et betydeligt ansvar for både planlægning og gennemførelse af Grundlovsfesten.

Flere lærere fortæller om, at elevernes ansvar i forløbet og fejringen gør, at de tager mere ejerskab for det hele. Det kommer til udtryk ved, at eleverne engagerer sig i deres opgaver og tager dem alvorligt. Dorthe fra Flauenskjold Skole nævner eksempelvis, at elevrådseleverne på eget initiativ ønskede at tage ekstra vagter i den bod, de havde ansvar for:

"I elevrådet havde vi lavet en arbejdsplanche over, hvem der passede boden hvornår. Og der kom de tilbage alle sammen og siger: 'Må vi gerne blive herinde?' Og det synes jeg er et eksempel på, at de går op i den opgave, de løser, til fællesskabets bedste."
(Dorthe, lærer på Flauenskjold Skole)

At stå med et selvstændigt ansvar kan samtidig give eleverne erfaring med at løse opgaver, som de ellers ansp som udfordrende. I Vallensbæk havde eleverne selv fundet på lege og stod derefter alene med hver deres aktivitet, mens otte grupper af yngre elever roterede mellem dem. De skulle forklare reglerne, få grupperne med og håndtere de udfordringer, der opstod undervejs. Eleverne sammenlignede det med tidligere arrangementer, hvor flere elever havde været sammen om den samme opgave. Her var det nye netop, at den enkelte stod med et mere selvstændigt ansvar:

"Vi skulle stå alene med én ting og præsentere den. Til at starte med var det lidt svært, men bagefter blev det nemmere, fordi vi havde otte grupper, der kom på skift."
(Elevrådselev i Vallensbæk)

Ansvar og medbestemmelse skal passe til elevernes forudsætninger

Det betyder imidlertid ikke, at alle elever skal have samme type eller samme omfang af ansvar. For at skabe mulighed for meningsfuld deltagelse for den enkelte er det vigtigt, at opgaverne er tilpasset elevernes alder, motivation og forudsætninger. Det kan man gøre ved at lade eleverne vælge mellem en håndfuld ansvarsposter, som de gjorde på Maribo Skole. Her kunne de melde sig til at holde tale om udvalgte paragraffer, arbejde med plakater eller have mere praktiske roller under selve arrangementet:

"Det var en god oplevelse. Så dem, der ikke turde holde tale om paragrafferne, havde jo ligesom været med til at lave plakaterne. Og for ligesom at sætte nogle flere i gang, så var der også nogen, der snakkede om det her med at holde en tale, og hvor man møder det i sit liv og sådan noget (...) Så der var også én, som simpelthen slog på glasset hver gang for at få ro, når der var én, der trådte op på ølkassen."
(Rikke, lærer på Maribo Skole)

Målet er derfor ikke nødvendigvis, at alle elever skal have det størst mulige ansvar, men at de får mulighed for at bidrage på en måde, der opleves meningsfuld og passer til deres forudsætninger.

Eleverne på Randersgade skole peger ligeledes på, at medbestemmelse ikke nødvendigvis består i at have indflydelse på hele festen, men også kan ligge i at få ideer gennemført, vælge en aktivitet eller få ansvar for en bestemt del af programmet. En elev sagde eksempelvis:

"Jeg kan godt lide, at vi også kan bestemme, og at det ikke kun er lærerne, der bestemmer. Hvis man havde en idé, var det ret nemt at få den med."
(Elevrådselev på Randersgade Skole)

Medbestemmelse og ansvar kan således komme til udtryk gennem konkrete og afgrænsede bidrag til beslutninger og gennemførelse, uden at eleverne behøver at have indflydelse på alle dele af festen.

Tydelige rammer understøtter elevinddragelsen

En høj grad af elevinddragelse betyder ikke, at de voksne trækker sig fra planlægningen. Tværtimod peger interviewene på, at tydelige rammer og støtte fra de voksne kan være med til at gøre elevernes ansvar og medbestemmelse mere reel. Lærerne søger eksempelvis midler, bestiller mad, koordinerer med kolleger, laver tidsplaner og hjælper eleverne med at omsætte deres idéer til noget, der er realistisk og kan gennemføres.

Christine fra Tallerupskolen beskriver, hvordan hendes rolle som tovholder bestod i at hjælpe eleverne med at få deres planer til at lykkes, samtidig med at hun bevidst trådte i baggrunden, så elevernes ansvar for festen blev tydeligt for resten af skolen:

"De skulle planlægge, kontakte dem, der skulle kontaktes, holde talen og styre hele samlingen. Jeg var tovholder og hjalp dem med at få det til at ske, men det var dem, der skulle vise de andre børn og personalet, at det på en eller anden måde var børnenes fest."

Christine peger samtidig på, at rammerne for elevinddragelsen har betydning for, hvordan elevernes medbestemmelse fungerer i praksis. Hvis eleverne får helt frie rammer, kan de komme med ideer, som ikke kan gennemføres inden for den tid og de ressourcer, der er til rådighed. Det kan betyde, at lærerne efterfølgende må afvise flere af elevernes forslag, hvilket ifølge Christine kan få eleverne til at opleve mindre medbestemmelse. Hun foreslår derfor, at læreren fra begyndelsen rammesætter, hvad eleverne har mulighed for at få indflydelse på, så de kan træffe beslutninger, der rent faktisk kan føres ud i livet.

Tydelig voksenrammesætning er dermed ikke en modsætning til elevinddragelse, men kan derimod være en forudsætning for, at den bliver reel. De voksne afgrænser et handlerum, som eleverne får ansvar og indflydelse inden for.

Pointen bygger videre på evalueringen fra 2025, som viste, at elevernes ansvar må afstemmes efter blandt andet alder, tid og lokale ressourcer. Årets evaluering nuancerer dette ved at pege på, at tydelige rammer ikke alene begrænser elevernes handlerum, men også kan gøre det tydeligere, hvor de faktisk har mulighed for at få indflydelse.

4

Elevernes udbytte

4

En positiv skoledag og et fællesskab på tværs

På tværs af skolerne peger materialet på, at Grundlovsfesten skaber glæde, engagement og en stærk oplevelse af fællesskab. Festen fungerer samtidig som et midlertidigt brud med skoledagens almindelige organisering. På nogle af skolerne mødes eleverne på tværs af klasser og årgange, indgår i nye roller og får mulighed for at bidrage til et fælles arrangement.

På Randersgade svarede alle 16 elevrådselever, at det var sjovt at fejre Grundlovsfesten, og at de kunne tænke sig at gøre noget lignende året efter. Forberedelserne blev imidlertid vurderet mere blandet. Otte elever syntes, at forberedelserne var sjove, mens andre i højere grad beskrev dem som opgaver, der skulle løses eller som mindre interessante end selve dagen.

På Flauenskjold Skole fremhævede læreren især den energi og summen, der opstod, når eleverne bevægede sig rundt mellem hinandens aktiviteter. En elev, som ellers ofte oplever skolen som svær, sagde: *"Det her er den bedste skoledag, vi nogensinde har haft."* Læreren koblede det til, at dagen gav plads til andre relationer og fællesskaber end i den almindelige undervisning, hvor eleverne kunne være sammen uden hele tiden at skulle nå et fagligt mål:

"De hygger sig og nyder hinandens fællesskab. Det at skabe en ramme, hvor man ikke hele tiden har travlt og skal nå noget, gør rigtig meget. Og dagen giver noget på tværs af klasserne, hvor de indgår i andre relationer, end de er vant til."
(Dorthe, lærer på Flauenskjold Skole)

På Kroggårdsskolen peger Kristian tilsvarende på, at festen giver eleverne erfaring med at bidrage til et fællesskab, der rækker ud over deres egen klasse:

"Det med, at man er en del af noget større. […] At de bidrager til, at der er rigtig mange elever på skolen, der har en hyggelig dag." (Kristian, lærer på Kroggårdsskolen)

På tværs af skolerne peger eksemplerne således på, at fællesskabet ikke alene består i at være sammen på tværs af klasser og årgange, men også i at bidrage til et fælles arrangement. Markedsboder, optrædener og fælles aktiviteter giver eleverne konkrete erfaringer med, at et større arrangement kun lykkes, fordi mange bidrager med forskellige opgaver.

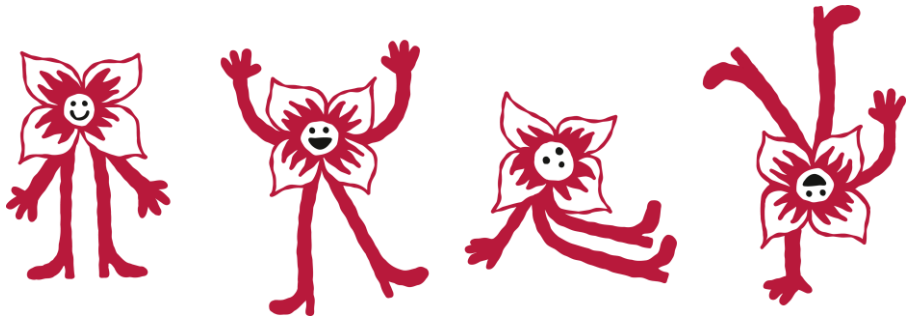
Viden om Grundloven, rettigheder og demokrati

Eleverne møder det faglige indhold om demokrati, grundloven og rettigheder på meget forskellige måder. Nogle har et egentligt undervisningsforløb, mens andre primært møder Grundloven gennem en tale, en quiz eller en kort introduktion på dagen. På Maribo arbejdede eleverne med udvalgte paragraffer om blandt andet ytringsfrihed og religionsfrihed. De frivillige talere skulle ikke blot gengive paragrafferne, men skrive deres egne taler og gøre indholdet forståeligt for andre. De øvrige elever lavede plakater om paragrafferne. På den måde blev stoffet bearbejdet både skriftligt, visuelt og mundtligt.

Noget lignende foregik på Rude Skov Skole. En elev gav et enkelt billede på sin forståelse: *"Grundloven. Det er bare Danmarks klasseregler."* Ligesom mange andre steder har de klasseregler på Rude Skov, som eleverne har været med til at formulere. Det er en oplagt parallel til Grundloven, som eleverne let kunne relatere til. På Kroggårdsskolen, der er en såkaldt *rettighedsskole*, blev Grundloven koblet til børnekonventionen og skolens eksisterende arbejde med, at alle børn har ret til at blive hørt. Fælles for de to var, at Grundloven blev gjort nutidig og relevant for deres egen hverdag.

På Randersgade Skole svarede 8 ud af 16 af elevrådsmedlemmerne, at de havde lært noget nyt om demokrati og rettigheder. I samtalen forklarede nogle, at de havde lært om Grundlovens historie eller fået svar på spørgsmål gennem klassernes aktiviteter.

At kun halvdelen af eleverne oplevede, at de havde lært noget nyt, kan være udtryk for, at Grundloven og demokrati ikke var nyt stof for alle, som en elev fra 7. klasse pointerede. Men andre elever gjorde opmærksom på, at der er stor variation mellem klasserne i, hvorvidt lærerne arbejder med Grundloven forud for festen, og hvor meget tid de sætter af til det.

Mod til at tale, optræde og tage ansvar

Et af formålene med Grundlovsfesten som koncept er at styrke elevernes demokratiske selvtillid. I evalueringen her undersøger vi demokratisk selvtillid gennem konkrete erfaringer med blandt andet at tage ordet, få indflydelse, have ansvar for en opgave og bidrage til fælles beslutninger. De følgende afsnit ser på, hvordan sådanne erfaringer kommer til udtryk i elevernes og lærernes beskrivelser af Grundlovsfesten.

Det mest oplagte eksempel på, at Grundlovsfesten understøtter demokratisk selvtillid, er blandt de elever, der har holdt tale foran de øvrige deltagere. Det har krævet mod at tage ordet foran så mange mennesker, og de har brugt tid på at formulere nogle overbevisende argumenter og budskaber om Grundloven og – for de flestes vedkommende – om deres egen hverdag og skole. På Kroggårdsskolen fortæller Kristian eksempelvis om en elev fra Rettighedsrådet, som normalt ikke er den, der tager ordet, men som meldte sig til at holde tale foran skolen. Han fremhæver det som en positiv erfaring og som noget, de kan arbejde videre med i Rettighedsrådet for på den måde at fremme elevernes mod til at stille sig frem og tale foran andre.

Et andet eksempel er elever, der har fået ansvar for en opgave i forbindelse med afviklingen af festen. I Vallensbæk var eleverne i begyndelsen usikre på at stå alene med en aktivitet. Efter at have forklaret den samme leg for flere grupper blev opgaven lettere, og en elev oplevede, at det talekort, vedkommende havde forberedt, slet ikke blev nødvendigt.

En anden pegede på, at det at stå foran hele skolen stadig kunne være skræmmende, men også at grundlovsforløbet havde givet mere erfaring med at tale foran andre.

"Jeg troede, det ville være svært, fordi jeg skulle forklare det hele. Jeg havde endda et talekort med, men jeg fik ikke brug for det. Da jeg var færdig, var det nemmere, end jeg havde troet."
(Elevrådselev i Vallensbæk)

På Tallerupskolen oplevede læreren, at planlægningsansvaret gav elevrådseleverne en oplevelse af mestring og selvstændighed. Hun så også en mulig afsmittende effekt, og at flere elever fik lyst til at stille op til elevrådet, fordi de kunne se, hvilke aktiviteter elevrådet fik mulighed for at stå for.

"Hver gang de får lov til sådan noget, vokser de. Det giver dem en "det kan vi godt"-følelse. Det er sådan nogle dage, hvor de får noget igennem og får noget selvstændighed. Jeg kan også mærke, at flere børn gerne vil melde sig til elevrådet, fordi de ser: Det vil jeg også gerne være med til."
(Christine, lærer og elevrådskontakt på Tallerupskolen)

Grundlovsfesten som en konkret demokratisk erfaring

Grundlovsfesten giver eleverne mulighed for at øve en række handlinger, der er centrale i demokratiske fællesskaber. Det indebærer blandt andet at komme med idéer, lytte til andre, stemme om forskellige forslag, fordele ansvar, justere en plan og gennemføre en fælles beslutning. En lærer på Flauenskjold Skole oplever Grundlovsfesten som en konkret anledning til at arbejde med elevinddragelse og give eleverne erfaringer med at få indflydelse på fælles beslutninger. Mere generelt fremhævede hun, at demokratisk selvtillid blandt andet handler om, at elever tør byde ind, og at de voksne her spiller en central rolle i at moderere dynamikker og f.eks. understøtte de stille elever og begrænse dem, der dominerer for meget:

"For mig er demokratisk selvtillid, at man lærer at turde byde ind. Nogle børn gemmer sig, fordi de er bange for, at de andre ikke kan lide det, de siger. Så vi skal understøtte dem, der fylder for lidt, og justere dem, der fylder for meget."
(Dorthe, lærer på Flauenskjold Skole)

Demokratisk erfaring er ikke lig med demokratisk bevidsthed

Materialet fra Randersgade Skole afspejler et vigtigt forbehold. Alle 16 elever oplevede meget medbestemmelse ved Grundlovsfesten. 13 angav, at de havde haft ansvar under planlægningen eller udførelsen af festen. Alligevel svarede kun fem umiddelbart ja til, at de oplevede at kunne bidrage, mens kun fire svarede, at de prøvede at sige deres mening højt.

Den opfølgende samtale viser dog, at spørgsmål om medbestemmelse og bidrag var abstrakte og vanskelige at forholde sig til for flere af eleverne. De havde svært ved at se sammenhæng mellem deres deltagelse i den fælles planlægning og afvikling af festen, og dét at gøre en forskel. Optællingerne bør derfor ikke læses som udtryk for, at kun fem elever reelt bidrog, hvilket ikke var tilfældet.

Samtidig blev det i den efterfølgende samtale tydeligt, at konkrete eksempler gjorde det lettere for eleverne at få øje på, hvordan de selv eller andre havde haft indflydelse. En elev mindede eksempelvis nogle af de andre om, at de *"... bestemte, at isbilen skulle komme"*, mens en anden supplerede: *"Han stemte for is"*. Senere koblede en elev selv den samme beslutning til det at ytre sin mening: *"Jeg sagde min mening højt om, at isbilen skulle komme."*

Eleverne kunne godt identificere konkrete situationer, hvor de havde haft indflydelse og givet deres mening til kende, når de blev understøttet af spørgsmål til deres egne erfaringer

I Vallensbæk var der en tilsvarende tendens. Eleverne havde planlagt aktiviteter, fordelt ansvar og gennemført festen, men koblede ikke umiddelbart disse erfaringer til Grundloven eller demokrati. Da interviewerен foreslog forbindelsen, kunne de godt se den, men den havde ikke været tydelig for dem undervejs.

Dorthe fra Flauenskjold Skole oplevede ligeledes, at eleverne ikke nødvendigvis selv er bevidste om, hvornår de bliver inddraget eller har medindflydelse. Hun understreger betydningen af, at de voksne hjælper med at sætte ord på, hvornår eleverne faktisk har været med til at bestemme. Og Christine fra Tallerupskolen stemmer i:

> *"Der kan være mange former for medbestemmelse, som børnene ikke altid får øje på. Det handler om at vise dem, at deres stemme er vigtig, og at vi lytter, når den bliver sagt på en ordentlig måde. Det er også en del af demokratiet."*
> (Christine, lærer på Tallerupskolen)

Opsummerende peger materialet på, at demokratisk selvtillid og dannelse kan styrkes gennem handlinger i forbindelse med Grundlovsfesten – også uden at eleverne bruger selve begrebet. Men hvis målet også er en bevidst forståelse af medbestemmelse og deltagelse, kræver det en fælles refleksion over disse handlinger. En nærliggende hypotese vil også være, at dette vil forstærke udviklingen af demokratisk selvtillid hos eleverne.

Demokrati på skoleskemaet

En påmindelse til lærerne om skolens bredere dannelsesopgave

Flere lærere fremhæver, at Grundlovsfesten får dem til at løfte blikket fra de enkelte fag og genbesøge skolens overordnede dannelsesopgave. Den daglige undervisning er præget af faglige mål. Derfor gør en fælles demokratisk markering det lettere at tale om, hvad eleverne skal kunne som deltagere i et fællesskab og samfund. På Flauenskjold Skole beskriver Dorthe eksempelvis, hvordan Grundlovsfesten minder hende om, at skolen ud over de enkelte fags mål også har en bredere opgave med demokratisk dannelse.

På Maribo Skole beskriver Rikke tilsvarende, at forløbet skærpede hendes egen opmærksomhed på, hvad Grundloven betyder, og at demokratiske rettigheder ikke bør tages for givet. Grundlovsfesten blev ikke kun en anledning til at undervise eleverne, men også til selv at genoverveje, hvad der er vigtigt at formidle til kommende generationer:

"Det er ting, vi tager meget for givet. Men de kommende generationer, de skal have det noget mere ind under huden, for det er ikke bare noget, der er givet."
(Rikke, lærer på Maribo Skole)

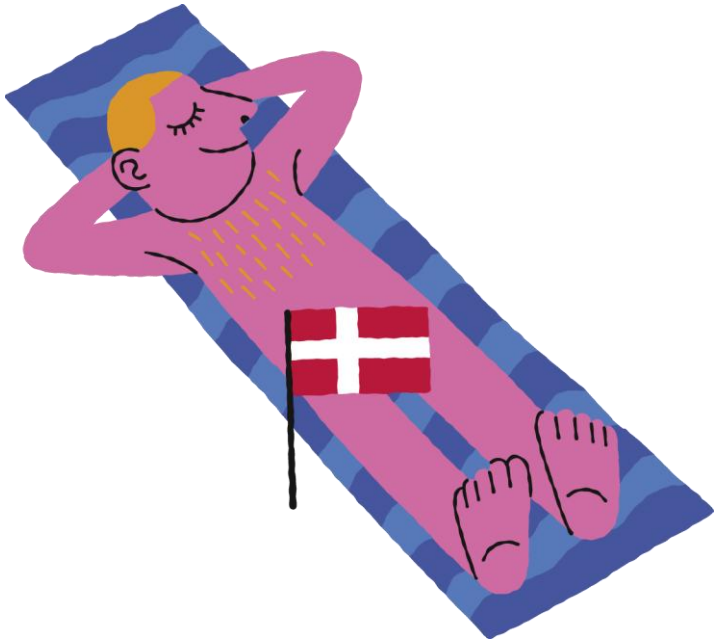

Festen giver anledning til at styrke samarbejdet med forældre og elever

Gitte fra Sortebakkeskolen fortæller, at Grundlovsfesten har en særlig funktion hos dem, fordi det er en anledning til at mødes på en anden måde:

"Det vigtigste er jo nok det der med, at man får god mulighed for at snakke med forældrene. Og se dem i en anden rolle. Og forældrene får også os at se i en anden rolle. Det er jo en dag, hvor vi hygger os med hinanden. Og det tror jeg ikke, man skal være i tvivl om – at det betyder noget for samarbejdet resten af skoleåret."
(Gitte, Sortebakkeskolen)

Både Gitte og andre lærere fremhæver desuden, at dagen også bidrager til at styrke relationen til eleverne. De nævner fx, at nogle elever, der har det svært i mange andre skolesituationer, blomstrer op og viser sig fra nogle nye positive sider.

Demokrati er ikke ét fag, men en del af skolens hverdag

Lærerne oplever generelt, at Grundlovsfesten passer godt ind i skolens opgave, selvom demokrati ikke står som et selvstændigt fag på skemaet. Demokrati beskrives både som fagligt indhold i historie og samfundsfag og som en måde at organisere skolens hverdag på gennem elevråd, klassemøder, samtaler, fælles beslutninger og elevernes mulighed for at blive hørt:

"Jeg tror næsten ikke, man kan undervise uden at komme ind på demokrati. Eleverne møder det i historie og samfundsfag, men også i de processer, hvor de skal lære at være en del af skolen og få deres stemme hørt."
(Gitte, lærer på Sortebakkeskolen)

Grundlovsfesten kan på den måde samle tråde fra det arbejde med demokrati, der allerede foregår løbende i skolens hverdag. Selvom festen er et afgrænset arrangement, kan den synliggøre og sætte fokus på demokratiske praksisser, som eleverne også møder gennem resten af skoleåret. En lærer peger i den forbindelse på, at arbejdet med demokrati ikke alene ligger i bestemte fag eller undervisningsforløb, men også i klasseledelsen og den måde, lærerne skaber rum for elevernes perspektiver og dialog i undervisningen:

"Det er nok primært det der med, hvordan vi tilgår eleverne. Jeg tror mere, det handler om klasseledelse, end det handler om selve fagene. Det handler om, hvordan vi er klasseledere. Jeg kan huske, at jeg læste noget om dialogisk litteraturundervisning, hvor det handler om, hvordan man stiller spørgsmål til eleverne. Er det lukkede spørgsmål, eller lægger man op til dialog?"
(Christine, lærer på Tallerupskolen).

Arrangementet giver samtidig lærerne en konkret ramme for at omsætte abstrakte begreber som demokrati, medbestemmelse, ansvar og fællesskab til handlinger, der kan ses og drøftes. Når eleverne stemmer om aktiviteter, skriver taler, fordeler opgaver eller præsenterer for andre, bliver det muligt at tale om, hvem der kommer til orde, hvordan beslutninger træffes, og hvordan en fælles plan bliver til virkelighed.

Festen kan dermed give en konkret anledning til at sætte ord på, hvordan elevernes egne handlinger og erfaringer hænger sammen med demokrati. Den kan samtidig synliggøre, hvordan dialog, medbestemmelse og fælles beslutninger allerede er indlejret i skolens måde at fungere på og dermed udgør en del af den kultur, eleverne møder i hverdagen.

6

6

Rammer og betingelser for Grundlovsfesten

Tid, ledelsesopbakning og økonomi gør en forskel

Flere lærere beskriver arrangementet som overskueligt, især når det afgrænses til en kort samling eller en uges forberedelse. Udfordringen er snarere, at der skal være nogen, som opdager muligheden, søger midler, samler kollegaerne og holder styr på de praktiske detaljer.

På Tallerupskolen havde tovholderen timer i både biblioteket og elevrådet, hvilket gav et konkret organisatorisk rum til planlægningen. Hun vurderer, at arrangementer af denne type ofte drives af personer, der både har tiden og synes, at arbejdet er meningsfuldt og sjovt. På Maribo Skole blev festen ligeledes mulig, fordi en lærer tog initiativet og kunne se en faglig og kulturel mening med det.

Ifølge lærerne er det derfor vigtigt, at ledelsen bakker op om initiativet, hvis det skal forankres som en årlig tradition. Ledelsens opbakning kommer ikke nødvendigvis til udtryk gennem aktiv deltagelse, men gennem tid og accept af, at lærerne bruger ressourcer på arrangementet.

"Vores timer er ikke blevet skåret. Og det er jo i hvert fald en slags opbakning. At sige, vi sætter pris på, at I gør det. Så der er opbakning til, at vi kaster os ud i alle de der mærkelige projekter og inviterer hele skolen. Altså, der er ikke nogen, der sætter foden ned" (Christine, lærer på Tallerupskolen).

Den økonomiske støtte fremhæves også som vigtig. Den gør det muligt at købe mad, kage og materialer, som skaber en synlig feststemning. På Maribo Skole betød støtten, at lærerne kunne bestille kager og koncentrere sig om elevernes optrædener.

Organisering og varig forankring

Nogle skoler har afholdt Grundlovsfesten gennem flere år. Erfaringerne gør det lettere at genbruge materialer, forudse praktiske udfordringer og bygge videre på tidligere års erfaringer. Samtidig viser interviewene, at en tilbagevendende tradition ikke nødvendigvis er det samme som en organisatorisk forankring. Selvom festen flere steder indgår i skolens årshjul, er ansvaret ofte fortsat knyttet til enkelte lærere eller små arbejdsgrupper.

Evalueringen peger derfor på, at en varig forankring ikke alene handler om at gentage arrangementet, men også om at sprede viden og ansvar på skolen. En fast placering i årshjulet, en drejebog og en kobling til eksisterende strukturer som elevråd, rettighedsråd eller bestemte årgange kan gøre Grundlovsfesten mindre personafhængig og lettere at videreføre ved personaleskift.

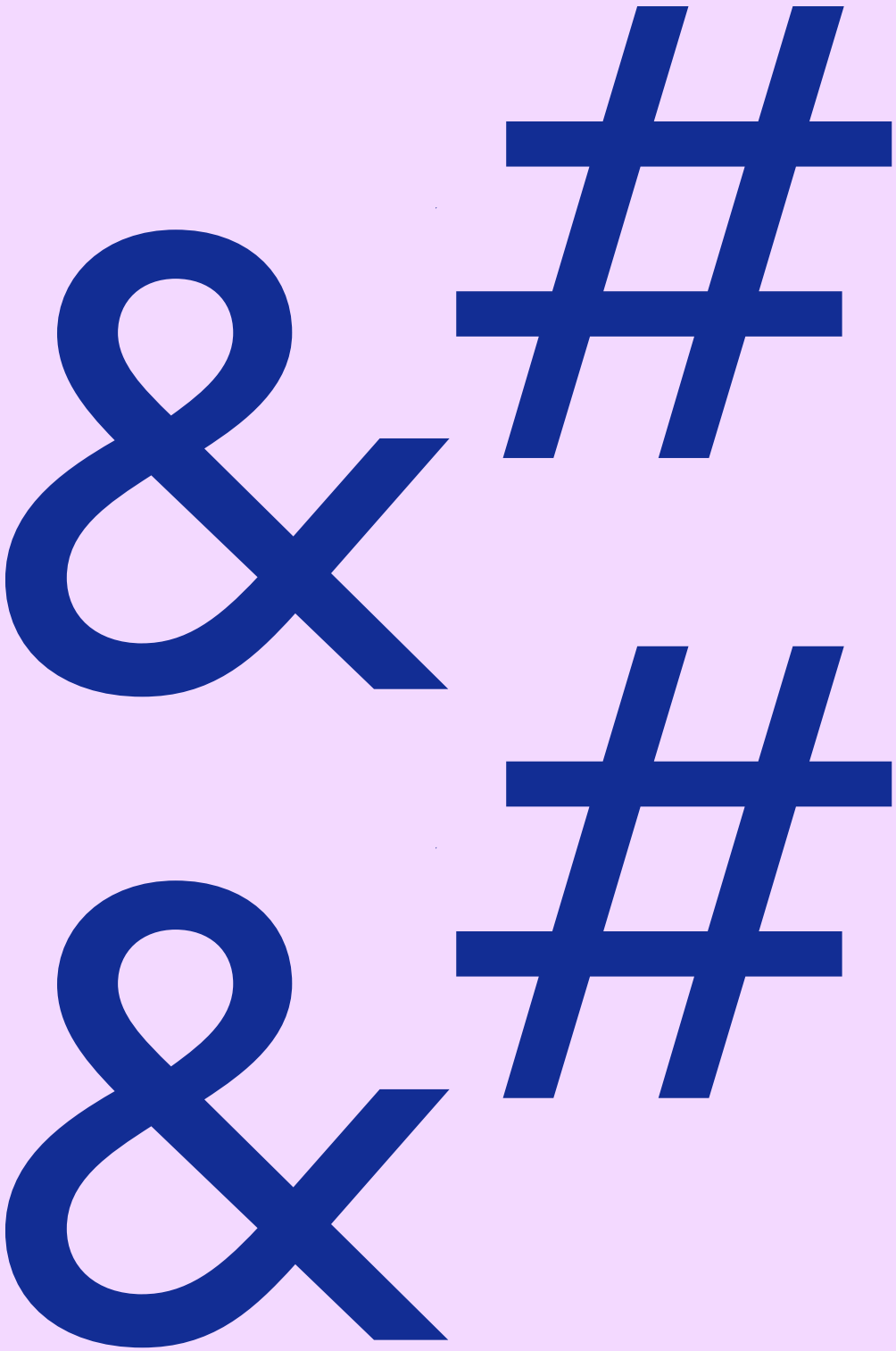

Elevrådet som forankring kan indebære en afvejning

Materialet giver anledning til at overveje, om elevrådet altid er den mest oplagte ramme for hele forløbet. På nogle af de skoler, hvor en eller flere klasser har haft længere tid til at arbejde med både Grundloven og forberedelse af festen, fremstår elevernes engagement særligt stærkt. Det kan blandt andet hænge sammen med, at der typisk er mindre tid til rådighed i elevrådet end hvis lærerne prioriterer det i klasserne.

Datagrundlaget er ikke stort nok til at konkludere, at den ene model generelt er bedre end den anden. Men hvor elevrådet virker som et oplagt sted at forankre traditionen, så bør det ikke nødvendigvis være den eneste ramme for arbejdet op til festen. Hvis der skal være et stærkt fagligt element, som eventuelt munder ud i elevtaler eller et show, så ligger den del sandsynligvis bedre i et klasseforløb, hvor det bliver integreret i et eller flere fag.

Analyse & Tal

Analyse & Tal er et kooperativt analysebureau med base i København. Vi tæller dét, der er svært og kombinerer klassiske metoder med nye digitale. Vi er sociologer, statistikere, økonomer, programmører, kommunikatører og designere, og vi arbejder tværfagligt med vores projekter, blandt andet indenfor desinformation, online had og aktivisme, erhvervsanalyser og evalueringer af alt fra sociale indsatser til turismens klimaaftryk.

Analyse & Tals drøm er at skabe et mere demokratisk og lige samfund. Derfor har vi valgt at organisere os som et medarbejderejet kooperativ. Vi er stolte af at investere vores overskud i udviklingen af nye metoder, projekter og i demokratiseringen af vores samfund som helhed.